

Έκθεση της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Λήδας Κουρσουμπά, αναφορικά με την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, Δεκέμβριος 2018

Περιεκτική Περίληψη

1. Εισαγωγή

Η Έκθεση¹ επικεντρώνεται στην εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, η οποία στηρίζεται σε διερεύνηση που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2015 μέχρι Σεπτέμβριο 2018. Η παρούσα Έκθεση είναι μία, από σειρά, τριών Εκθέσεων, οι οποίες στηρίζονται στη διερεύνηση της συγκεκριμένης περιόδου. Οι δύο άλλες Εκθέσεις της σειράς, πραγματοποιούνται, αντίστοιχα, την εκπροσώπηση και τη μετάβαση στην ενηλικίωση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου.

Δεδομένης της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, παρατηρείται, τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο, συνεχής ροή ασυνόδευτων παιδιών, τα οποία πλειοψηφία προέρχονται κυρίως από Συρία και Σομαλία. Συγκεκριμένα, με βάση στατιστικά δεδομένα της Υπηρεσίας Ασύλου, αφίχθηκαν στην Κύπρο το 2016, 216, το 2017, 224 και το 2018 (Ιανουάριο-Οκτώβριο) 192, ασυνόδευτα παιδιά αιτητές ασύλου. Σε ότι αφορά δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση της ηλικίας, από το σύνολο των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών του 2016, παραπέμφθηκαν για ιατρικές εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας 45 ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτητές ασύλου, εκ των οποίων, η τελική εκτίμηση κατέληξε ότι οι 37 είναι ενήλικες. Το 2017, παραπέμφθηκαν για ιατρικές εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας 50 ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτητές ασύλου, εκ των οποίων η τελική εκτίμηση κατέληξε ότι οι 30 είναι ενήλικες. Το 2018 (Ιανουάριο μέχρι Σεπτέμβρη), διενεργήθηκαν 108 συνεντεύξεις σε ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου. Από αυτούς στάλθηκαν σε

ιατρικές εξετάσεις οι 28, εκ των οποίων η τελική εκτίμηση κατέληξε οι 20 είναι ενήλικες.

Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα Έκθεση είναι μια, από **σειρά τριών Εκθέσεων**, όπου, πραγματοποιούνται αντίστοιχα, την πτυχή, της **εκτίμησης της ηλικίας, της εκπροσώπησης και της μετάβασης στην ενηλικίωση** των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου. Οι τρεις συγκεκριμένες πτυχές αποτέλεσαν το αντικείμενο μελέτης τριών ξεχωριστών μεν Εκθέσεων αλλά υπο τη μορφή σειράς, λόγω της **σύνδεσης, της συσχέτισης και αλληλεξάρτησης** που παρουσιάζουν μεταξύ τους. Η εκτίμηση της ηλικίας έχει βαρύνουσα και καθοριστική σημασία στην διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, καθότι, το αποτέλεσμα της εκτίμησης, καθορίζει τελεσίδικα και αμετάκλητα, τον μετέπειτα χειρισμό τους από τις αρμόδιες Αρχές, και την πρόσβασή τους ή μη, σε ειδικά δικαιώματα. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας καταλήξει ότι το άτομο είναι παιδί, αυτό διατηρεί όλα τα ειδικά δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται από το κράτος για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου εν γένει, ενώ σε περίπτωση που εκτιμηθεί ως ενήλικο, τότε τερματίζονται αμέσως τα ειδικά δικαιώματα και η προστασία που ελάμβανε. Σε περίπτωση που μια τέτοια εκτίμηση είναι λανθασμένη, ο ανήλικος τότε εκτίθεται σε πολλαπλούς κινδύνους όπως τη φτώχεια, την κράτηση, την εκμετάλλευση και τη κακοποίηση αλλά και την παραβίαση των ειδικών του δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εξέτασης του αιτήματός του για άσυλο. Επομένως, η αποτελεσματική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών από την πρώτη στιγμή που αυτοκαθορίζονται ως ανήλικοι και έρχονται αντιμέτωποι με τις Αρχές, είναι καθοριστικής σημασίας για την προστασία τους, από νομικής απόψεως, σε σχέση με παραλείψεις, παρατυπίες, παρανομίες που ενδεχομένως να προκύψουν όχι μόνο κατά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας αλλά σε όλα τα στάδια της μεταχείρισής τους, από τις αρμόδιες Αρχές. Επιπρόσθετα, η ομαλή, σταδιακή μετάβαση, των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στην ενηλικίωση και η στήριξη των αιτητών στην ανεξαρτητοποίηση, συνεισφέρει

¹ Η Έκθεση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο «Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτροπής».

σημαντικά στην προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής καθώς και στην ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία.

2. Διερεύνηση 2015-18

Η Επίτροπος κατά την περίοδο 2015 μέχρι το Σεπτέμβριο 2018, διερεύνησε τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σε σχέση με την **εκτίμηση της ηλικίας, την εκπροσώπηση και την μετάβαση στην ενηλικίωση, των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**. Συνοπτικά, οι ενέργειες διερεύνησης στις οποίες προέβηκε ήταν πολυεπίπεδες και περιλαμβάνουν τα πιο κάτω:

- I. **Διερεύνηση παραπόνων με γραπτές παρεμβάσεις** (εξατομικευμένες και ομαδικές) προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες. Την περίοδο 2015-18, διερεύνησε μετά από υποβολή παραπόνου ή/και αυτεπάγγελτα **44 περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**, οι οποίες αφορούσαν τα πιο πάνω θέματα.
- II. Συναντήσεις Λειτουργών του Γραφείου της με εκπροσώπους της Υπηρεσίας Ασύλου (ΥΑ), συνάντηση με εκπροσώπους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) και συνάντηση με εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ).
- III. Πολυθεματική συνάντηση με εκπροσώπους όλων των αρμόδιων Υπηρεσιών, της UNHCR και της Επιτρόπου Διοικήσεως σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας και τις διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν σε ομάδα 5 ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών οι οποίοι κρίθηκαν ενήλικες.
- IV. Μελέτη φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών της ΥΑ και μελέτη φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών των ΥΚΕ.
- V. Επισκέψεις της Επιτρόπου και Λειτουργών του Γραφείου της, σε 3 Ιδρύματα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αιτητών (Σπίτι της Ελπίδας στη Λευκωσία, Πλαίσιο Ασυνόδευτων Αγοριών στη Λάρνακα και Πλαίσιο Ασυνόδευτων Κοριτσιών στη Λάρνακα).
- VI. Ομαδικές και εξατομικευμένες συνεντεύξεις με τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές.

3. Εκτίμηση της ηλικίας

Η εκτίμηση της ηλικίας αφορά το εγχείρημα, με το οποίο οι αρμόδιες Αρχές προσπαθούν να διαπιστώσουν αν ένα πρόσωπο είναι παιδί ή ενήλικο. Η διαδικασία ενεργοποιείται όταν αμφισβητείται η χρονολογική ηλικία και αφορά τις περιπτώσεις όπου τα άτομα δεν έχουν οποιαδήποτε αποδεικτικά έγγραφα της ηλικίας τους ή όταν αμφισβητείται η γνησιότητα των εγγράφων τους, όταν αυτά υπάρχουν.

Οι μέθοδοι υπολογισμού ηλικίας διακρίνονται σε «ιατρικές» (π.χ. οδοντική εξέταση, αξιολόγηση της φυσικής ανάπτυξης, ψυχολογικές συνεντεύξεις/τεστ, εξέταση σεξουαλικής ωρίμανσης, ακτινογραφία χειρός/καρπού, κλείδας, ισχύου, δοντιών) και «μη ιατρικές» (π.χ. συνέντευξη, εξέταση γραπτών αποδεικτικών στοιχείων, εκτιμήσεις βάσει της σωματικής διάπλασης και των μη λεκτικών αντιδράσεων).

Οι μέθοδοι εκτίμησης της ηλικίας δεν είναι ακριβείς επιστημονικά και έχουν έντονα επικριθεί για την έλλειψη επιστημονικής, εμπειρικής βάσης, αξιοπιστίας και για τον υψηλό κίνδυνο εξαγωγής αυθαίρετων αποτελεσμάτων. Επιπρόσθετα κάποιες μέθοδοι έχουν χαρακτηριστεί ως έντονα επεμβατικές διότι μπορεί να παραβιάζουν την αξιοπρέπεια του ατόμου ή/και ενέχουν κινδύνους για την υγεία του ατόμου και, ως εκ τούτου, εγείρουν ανησυχίες από πλευράς ιατρικής δεοντολογίας.

Στην Έκθεση παρουσιάζεται αναλυτικά το **θεσμικό πλαίσιο** που αφορά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι πρόνοιες που προβλέπονται από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, στο πλαίσιο της **Οδηγίας 2013/32/ΕΚ** και στον **περί Προσφύγων Νόμος [Ν. 6(Ι)/2000, όπως τροποποιήθηκε]** (στο εξής ο περί Προσφύγων Νόμος). Παρουσιάζονται τα ελάχιστα διαδικαστικά μέτρα και εγγυήσεις που προβλέπονται, από τη Νομολογία της Σύμβασης, τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Υπάτης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες και από πληθώρα σημαντικών διεθνών εκδόσεων/ερευνών/εγγράφων, για τον υπολογισμό της ηλικίας.

Επιπρόσθετα παρουσιάζεται η διαδικασία/πρακτική η οποία εφαρμόζεται στην Κύπρο σχετικά με τη εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων

αιτητών. Συγκεκριμένα, η Υπ. Ασύλου σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες Υπηρεσίες (ΥΚΕ, Οδοντιατρικές Υπηρεσίες και Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας) ετοίμασε Εγχειρίδιο με τη «**Διαδικασία Προσδιορισμού Ηλικίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων**», Αύγουστος 2015.

4. Διαπιστώσεις /Συμπεράσματα Επιτρόπου

4.1. Γενικές Διαπιστώσεις

Η Επίτροπος, ως γενική τοποθέτηση, με ικανοποίηση επισήμανε ότι, η **θεσμική ρύθμιση του θέματος της εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, έχει, από το 2014, αναβαθμιστεί σημαντικά**, υπο την έννοια ότι, έχουν μέσω σταδιακών τροποποιήσεων ενσωματωθεί στο άρθρο 10 του περί Προσφύγων Νόμου όλες οι διατάξεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών που αφορούν το θέμα. Περαιτέρω, το 2015 **μετά από ενέργειες της ΥΑ**, καθορίστηκε σε συνεργασία με τις άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες **θεσμοθετημένη γραπτή Διαδικασία** για την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, στην οποία περιλαμβάνεται σημαντικός αριθμός από τις διαδικαστικές εγγυήσεις που εισηγούνται οι διεθνείς οργανισμοί. Η Επίτροπος εκτιμά ότι, η εν λόγω **Διαδικασία**, παρά τα όποια προβληματικά σημεία ή/και παραλείψεις τα οποία ενδεχομένως να υπάρχουν και τα οποία θα αναλύονται στην Έκθεσή της, αποτελεί **αξιοσημείωτη εξέλιξη και καθοριστικό εργαλείο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στα πλαίσια της εν λόγω διαδικασίας.**

Χωρίς, σε καμία περίπτωση, να μειώνεται η σημασία των πιο πάνω εξελίξεων εκ μέρους της ΥΑ και των άλλων αρμόδιων Αρχών, η Επίτροπος διαπίστωσε, μέσα από τη διερεύνησή της για τη χρονική περίοδο 2015-2018, συγκεκριμένα **σημαντικά κενά/παραλείψεις όσον αφορά τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος καθώς και παρατυπίες στην πρακτική εφαρμογή της θεσμοθετημένης Διαδικασίας**. Οι σημαντικότερες διαπιστώσεις της αφορούν **κενά/παραλείψεις σε σχέση με την ολιστική/διεπιστημονική**

προσέγγιση στη διαδικασία, τη δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης εκτίμησης της ηλικίας, το ρόλο του κηδεμόνα, του το ρόλο του νομικού εκπροσώπου και της προϋπόθεσης για ανεξαρτησία όλων των επαγγελματιών που εμπλέκονται με τη διαδικασία.

Στόχος των διαπιστώσεων και, κατεπέκταση, των συστάσεων της, είναι η βελτίωση της υφιστάμενης Διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, προκειμένου η εν λόγω διαδικασία να ανταποκρίνεται, όχι μόνο, στα όσα επιβάλλει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο μέσα από τις Οδηγίες του, αλλά στο σύνολο των ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων που καθορίστηκαν από διεθνείς οργανισμούς για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στα πλαίσια της εν λόγω διαδικασίας.

4.2. Ειδικές Διαπιστώσεις

Στη θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ δεν περιλήφθηκε η διαδικαστική εγγύηση της **διττής εφαρμογής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού** και σε καμία περίπτωση από αυτές που διερευνήθηκαν δεν εντοπίστηκε να έγινε εκτίμηση του κατά πόσο είναι προς το συμφέρον του ασυνόδευτου ανηλίκου η υποβολή του σε διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του.

Καταβάλλεται **σημαντική προσπάθεια** στα πλαίσια της θεσμοθετημένης Διαδικασίας, από μέρους των αρμόδιων Αρχών για τη διασφάλιση της διαδικαστικής εγγύησης **του ευεργετήματος της αμφιβολίας**. Παρά ταύτα, **εντοπίστηκαν και περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, όπου, δεν εφαρμόστηκε το ευεργέτημα της αμφιβολίας υπέρ τους.**

Στα πλαίσια της εν λόγω διαδικασίας οι **ΥΚΕ, καλούνται να έχουν το ρόλο του κηδεμόνα, το ρόλο του εκπροσώπου του ασυνόδευτου ανηλίκου αιτητή του οποίου η ηλικία αμφισβητείται καθώς και το ρόλο φορέα ο οποίος, διαβιβάζει στοιχεία για την εκτίμηση της ηλικίας του, στοιχεία τα οποία ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν από την ΥΑ στη συνέχεια, για ενεργοποίηση της διαδικασίας για την εκτίμησης της ηλικίας του.** Ως εκ

τούτου, η Επίτροπος, **διαπιστώνει παραβιάσεις των εγγυήσεων της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που αφορούν τον κηδεμόνα, το νομικό εκπρόσωπο και της προϋπόθεσης για ανεξαρτησία μεταξύ τους.** Οι ΥΚΕ, σε σχέση με το ρόλο της διαβίβασης στοιχείων, τα οποία χρησιμοποιούνται από την ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας ή/και για την ενεργοποίηση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας του αιτητή ενεργούν, ουσιαστικά, υπό την ιδιότητα κρατικής αρχής, και όχι ως εκπρόσωποι ή κηδεμόνες του παιδιού. Η ανάθεση των τριών αυτών ρόλων στις ΥΚΕ θεωρώ ότι είναι **εξαιρετικά προβληματική** καθότι, οι συγκεκριμένοι ρόλοι είναι συγκρουόμενοι, αντιμάχονται τον ουσιαστικό τους ρόλο, ως κηδεμόνες των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και δημιουργεί σύγχυση, αβεβαιότητα και κλονισμό της εμπιστοσύνης των παιδιών προς τους κηδεμόνες τους.

Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό, να σημειωθεί ότι, οι πολλαπλοί ρόλοι των ΥΚΕ οι οποίοι ουσιαστικά ασκούνται από το ίδιο άτομο, τον αρμόδιο ΛΚΥ για τους ασυνόδευτους ανηλικούς αιτητές ασύλου, σε συνδυασμό με τους μεγάλους αριθμούς και τη συνεχόμενη ροή ασυνόδευτων παιδιών, δημιουργούν **ανυπέβλητο φόρτο εργασίας** στους αρμόδιους ΛΚΥ και συντείνουν στην **επαγγελματική τους εξουθένωση**. Αυτά με τη σειρά τους, ενδεχομένως, να επηρεάζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς ασυνόδευτους ανηλικούς αιτητές.

Στη θεσμοθετημένη Διαδικασία, περιλαμβάνονται τρεις μη ιατρικές και τέσσερις ιατρικές εξετάσεις, οι οποίες **εξυπηρετούν σε κάποιο βαθμό την υιοθέτηση διεπιστημονικής και ολιστικής προσέγγισης στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας** καθότι, η συμπερίληψη πολλαπλών μεθόδων στην διαδικασία, διευρύνει το φάσμα των στοιχείων τα οποία συνυπολογίζονται και, επομένως, βελτιώνεται η αξιοπιστία της εκτίμησης της ηλικίας. Σημαντική, όμως **παράλειψη** για το διεπιστημονικό ολιστικό συνδυασμό των εξετάσεων, είναι η **απουσία μεθόδων που να εξετάζουν κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς παράγοντες**. Η Επίτροπος επισημαίνει ότι, η μορφή, η δομή και το περιεχόμενο του **Σημειώματος από μέρους των ΥΚΕ**, το οποίο περιλήφθηκε

στις μη ιατρικές εξετάσεις της θεσμοθετημένης Διαδικασίας της ΥΑ, δεν είναι επαρκή σε σχέση με την εν λόγω πληροφόρηση. Η Επίτροπος εκτιμά ότι η αντικατάσταση, το 2016, του Σημειώματος με την **Κοινωνική Έρευνα (ΥΚΕ 187)**, είναι μια **σημαντική διαδικαστική εξέλιξη για την ολιστική/διεπιστημονική προσέγγιση της Διαδικασίας**. Μέσα, όμως από διερεύνηση συγκεκριμένων περιπτώσεων **διαπίστωσε ότι, οι Κοινωνικές Έρευνες που υποβλήθηκαν ήταν ανεπαρκείς** και δεν ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις τεκμηρίωσης της πρότυπης δομής.

Περαιτέρω, η Επίτροπος παρατηρεί ότι στις πλείστες περιπτώσεις, τόσο των Σημειωμάτων όσο και των Κοινωνικών Ερευνών, η άποψη της ΛΚΥ για την αμφισβήτηση της ανηλικότητας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών **στηρίζεται στην απουσία των εγγράφων, σε υποκειμενικές και γενικές/ασαφείς διατυπώσεις που αφορούν τη σωματική ανάπτυξη/σωματότυπο και σε γενικές παρατηρήσεις συμπεριφοράς που σχετίζονται, κυρίως, με την εύρυθμη λειτουργία του ιδρύματος**

Η Επίτροπος εντοπίζει, επίσης, **προβλήματα στο διεπιστημονικό, ολιστικό χαρακτήρα της Έκθεσης** που ετοιμάζει ο Λειτουργός της ΥΑ προς τον Προϊστάμενο της ΥΑ με την τελική εκτίμησή του για την ηλικία του αιτητή. Συγκεκριμένα, εντοπίζει απουσία εκτιμήσεων από ειδικούς σε σχέση με τους κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εκτίμηση της ηλικίας, καθώς και το ότι στην τελική εισήγηση σχετικά με την εκτίμηση της ηλικίας, δίδεται δυσανάλογη και καθοριστική βαρύτητα στα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων και στην απουσία εγγράφων.

Η συμπερίληψη, στην θεσμοθετημένη Διαδικασία τεσσάρων ιατρικών εξετάσεων, εκ των οποίων οι δύο περιλαμβάνουν τις επιβλαβείς για την υγεία ακτίνες Χ (Ακτινογραφία άκρας χειρός-καρπού, Πανοραμική ακτινογραφία δοντιών), και της Κλινικής εξέτασης από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας, θεωρεί ότι **παραβιάζει την εγγύηση για τη χρήση της λιγότερο παρεμβατικής μεθόδου**. Η Επίτροπος χαιρετίζει

τη μη εφαρμογή της Κλινικής εξέτασης από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας, η οποία πρακτική θεωρείται ιδιαίτερα παρεμβατική εξέταση.

Σε σχέση με την **κράτηση**, η Επίτροπος με ικανοποίηση διαπίστωσε ότι **δεν εφαρμόζεται, πλέον, η πρακτική της κράτησης για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές**. Είναι επίσης θετικό το γεγονός ότι, πλέον, τουλάχιστον σε ότι αφορά κράτηση αιτητών ασύλου στη βάση του άρθρου 9ΣΤ του περί Προσφύγων Νόμου, η κράτηση ανήλικων αιτητών απαγορεύεται με απόλυτο τρόπο, κάτω από οποιοσδήποτε περιστάσεις και ευελπιστεί ότι οι διατάξεις του Νόμου θα τυγχάνουν αποτελεσματικής και άμεσης εφαρμογής.

Η ΥΑ δεν παραχωρεί οποιαδήποτε δυνατότητα διοικητικής ή άλλης ανεξάρτητης αμφισβήτησης της απόφασης για την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, η απόφαση ανακοινώνεται στους αιτητές μόνο προφορικά και ο αιτητής μπορεί να προσφύγει κατά της απόφασης σχετικά με την εκτίμηση της ηλικίας του μόνο στα πλαίσια της Προσφυγής του κατά της τελικής απόφασης σχετικά με το αίτημα διεθνούς προστασίας. Δεδομένων των πιο πάνω, η Επίτροπος έχει την άποψη ότι **παραβιάζεται κατάφωρα η διαδικαστική εγγύηση** που προβλέπει τη γραπτή ενημέρωση των αιτητών σχετικά με την απόφαση για την ηλικία τους και την **παραχώρηση δυνατότητας διοικητικής ή δικαστικής αμφισβήτησης**.

Τέλος, προκύπτει απουσία ενιαίου ηλεκτρονικού συστήματος συλλογής και στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές γενικά, το οποίο να συμπεριλαμβάνει και δεδομένα που αφορούν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας. Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων αυτών αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών για την εφαρμογή των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών αιτητών.

5. Συστάσεις της Επιτρόπου

Η Επίτροπος συστήνει όπως, το σύνολο των διαδικαστικών εγγυήσεων για την εκτίμηση της ηλικίας που παρουσιάζονται στην υποενότητα Ε.2.2 της Έκθεσής της, ενσωματωθεί θεσμικά, τόσο μέσα από νομοθετικές ρυθμίσεις του περί Προσφύγων Νόμου όσο και στην θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ, προκειμένου η εν λόγω διαδικασία να διασφαλίζει σφαιρικά και ολιστικά τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών αιτητών. Ειδικότερα, συστήνει τη θεσμική ρύθμιση της διαδικαστικής εγγύησης που υποχρεώνει την ολιστική/διεπιστημονική προσέγγιση της διαδικασίας, της εγγύησης που παρέχει δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης εκτίμησης της ηλικίας καθ'αυτής και της εγγύησης που επιβάλλει την ανεξαρτησία των επαγγελματιών που εμπλέκονται με τη διαδικασία.

Συστήνει, όπως, στη θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ περιληφθεί, η διττή εφαρμογή του συμφέροντος του παιδιού. Στο πρώτο επίπεδο της εφαρμογής του, να διενεργείται, εξατομικευμένη εκτίμηση του κατά πόσο είναι προς το συμφέρον του ασυνόδευτου ανηλίκου αιτητή η υποβολή του σε διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του, η απόφαση αυτή, να είναι τεκμηριωμένη και να στηρίζεται σε συγκεκριμένους παράγοντες. Κατά δεύτερο, να συμπεριληφθούν στη Διαδικασία όλες οι διαδικαστικές εγγυήσεις της εκτίμησης της ηλικίας που έχουν πιο πάνω αναλυθεί.

Συστήνει διεύρυνση των περιπτώσεων στις οποίες εφαρμόζεται το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Ειδικότερα, συστήνει όπως το ευεργέτημα της αμφιβολίας εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις αιτητών όπου έστω και μία μη ιατρική εξέταση δεν εγείρει αμφιβολίες για την ηλικία τους ή όταν οι ιατρικές εξετάσεις καταλήξουν σε οριακό με την ανηλικότητα αποτέλεσμα.

Όσον αφορά την ανεξαρτησία των επαγγελματιών που εμπλέκονται στη Διαδικασία και τους πολλαπλούς ρόλους των ΥΚΕ, του κηδεμόνα, του εκπροσώπου και της Αρχής που τοποθετείται σε σχέση με την εκτίμηση της ηλικίας, η Επίτροπος έχει την άποψη ότι αυτοί, πρέπει να διαχωριστούν και να ανατεθούν σε άλλες Υπηρεσίες, ή σε ανεξάρτητους θεσμούς, ή σε ΜΚΟ. Εξυπακούεται ότι, οι ΥΚΕ πρέπει να διατηρήσουν την κηδεμονία των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, ενώ η εκπροσώπηση να ανατεθεί σε

ανεξάρτητο θεσμό ή σε ΜΚΟ ώστε να ασκείται από επαγγελματίες με νομική κατάρτιση. Όσον αφορά την τοποθέτηση ως προς την εκτίμηση της ηλικίας που μέχρι σήμερα ζητείται από τις ΥΚΕ και γίνεται από τον ίδιο ΛΚΥ που ασκεί το ρόλο του κηδεμόνα και εκπροσώπου, θεωρεί ότι πρέπει να τερματιστεί και να εξευρεθεί άλλη διαδικασία από πλευράς των αρμόδιων Υπηρεσιών, ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του προσώπου που την υποβάλλει. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλίζεται η άσκηση ποιοτικής κηδεμονίας, η άσκηση ποιοτικής νομικής συνδρομής και η ανεξαρτησία των εμπλεκόμενων με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας προσώπων. Μέχρι όμως, να γίνουν οι διαφοροποιήσεις αυτές, η Επίτροπος θεωρεί σημαντικό να αυξηθεί ο αριθμός των ΛΚΥ που χειρίζονται περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών προκειμένου ο φόρτος εργασίας τους να γίνει διαχειρίσιμος.

Η διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση είναι πολύπλοκη, αλλά βασική διαδικαστική εγγύηση της Διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας. Η Επίτροπος συστήνει τη συμπερίληψη μεθόδων οι οποίες να διενεργούνται από κοινωνικό λειτουργό ή/και ψυχολόγο, οι οποίοι να εξετάζουν κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς παράγοντες. Μέχρι τη συμπερίληψη τέτοιας διαδικασίας οι Κοινωνικές Έρευνες (ΥΚΕ 187) να ετοιμάζονται στη βάση της τεκμηρίωσης που εισηγείται η πρότυπη δομή της. Περαιτέρω, συστήνει να εμπλουτιστεί ο ολιστικός/διεπιστημονικός χαρακτήρας της Έκθεσης που ετοιμάζει η Λειτουργός της ΥΑ ώστε να συνοπολογίζει με τη δέουσα βαρύτητα και τα στοιχεία των κοινωνικών, ψυχολογικών, αναπτυξιακών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών παραγόντων.

Η διαδικαστική εγγύηση που προβλέπει δυνατότητες αμφισβήτησης, διοικητικά ή δικαστικά, της απόφασης για την εκτίμηση της ηλικίας είναι βαρύνουσας σημασίας και, ως εκ τούτου, συστήνει, τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος. Οι αποφάσεις εκτίμησης της ηλικίας, δεδομένων των σοβαρών αρνητικών συνεπειών σε ένα παιδί του οποίου η ηλικία εκτιμάται εσφαλμένα, πρέπει να υπόκεινται σε διοικητική ή δικαστική προσφυγή.

Τέλος, η Επίτροπος συστήνει την ανάπτυξη, ενιαίου μεταξύ των αρμοδίων Υπηρεσιών, ηλεκτρονικού συστήματος συλλογής πληροφοριών που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά, που να επιτρέπει την εξαγωγή στατιστικών δεδομένων και συμπερασμάτων τα οποία στη συνέχεια να αξιοποιούνται για τη διαμόρφωση πολιτικών, διαδικασιών, πρακτικών και προγραμμάτων. Σε αυτό θα πρέπει να συλλέγονται με συστηματικότητα και συνέπεια πλήρη στοιχεία που αφορούν και τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας τους.

6. Κατακλείδα

Η Έκθεση, διαβιβάστηκε στον Υπουργό Εσωτερικών, την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Υπουργό Υγείας, τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, τον Αρχηγό Αστυνομίας, τον Προϊστάμενο Υπηρεσίας Ασύλου, τη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, τον Αν. Διευθυντή Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, το Διευθυντή Οδοντιατρικών Υπηρεσιών και το Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, το Διοικητή Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, για δικές τους ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.

Παράλληλα, κοινοποιήθηκε στην Επίτροπο Διοικήσεως ως Ανεξάρτητη Εθνική Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για σκοπούς ενημέρωσης, στον Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών και την Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, για σκοπούς κοινοβουλευτικού ελέγχου, καθώς και στην Υπάτη Αρμοστέα των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο (UNHCR), τις ΜΚΟ Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (πρώην Future Worlds Center), Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ), Hope for Children και Cyrgus STOP Trafficking, που έχουν διαβιβάσει στην Επίτροπο περιπτώσεις οι οποίες έχουν αξιοποιηθεί στην κατάρτιση της παρούσας Έκθεσης, για σκοπούς ενημέρωσης.